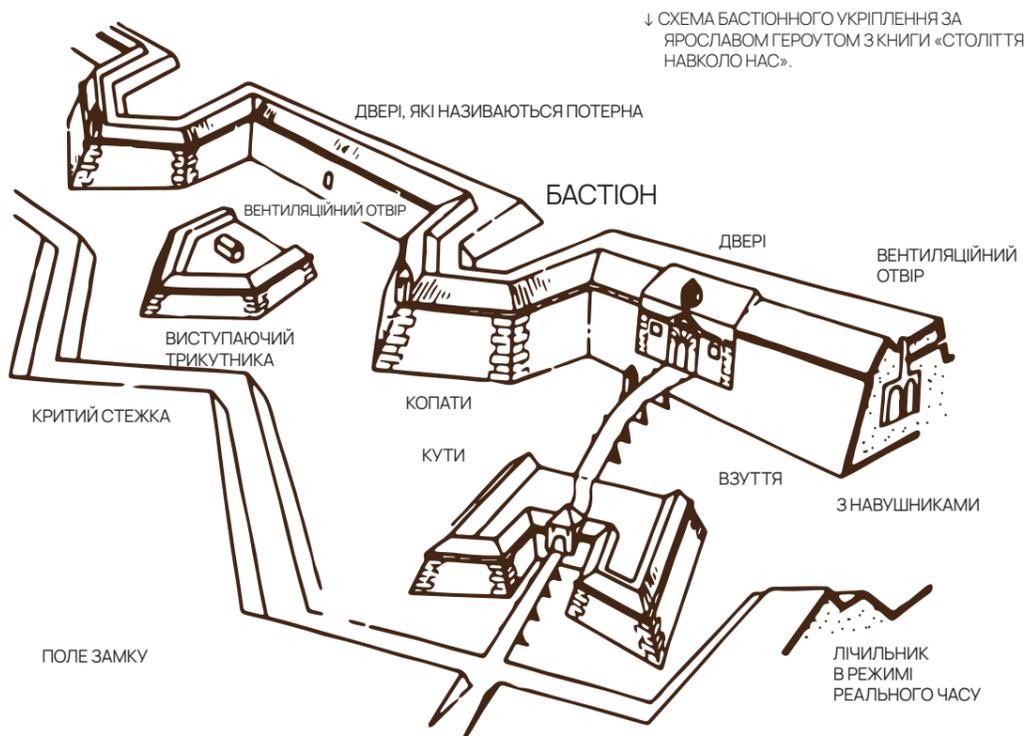

БАСТІОН

Бастіонна система фортифікації — це спосіб будівництва фортець, що використовується переважно з XVI по XVIII століття і базується на взаємному розташуванні бастіонів і куртин. Концепція виникла на рубежі XV і XVI століть на Апеннінському півострові. До значних барокових бастіонних фортець у Чеській Республіці, крім Шпільберка, належать насамперед фортеці Йозефов і Терезін в Богемії. У Словаччині — колишня фортеця Леопольдов.

Бастіон — це п'ятикутна фортечна споруда, дві сторони якої охоплюють вістря, що виступає в рів. Куртина — це пряма частина стіни між стрілецькими позиціями. З бастіонів вели бічний і косий вогонь, а з куртин — фронтальний. Додаткові оборонні елементи могли бути висунуті далі в траншею та на передову лінію. Цей метод укріплення був розроблений у ряді європейських інженерних шкіл.

↑ ІНТЕР'ЄР ПІВДЕННО-ЗАХІДНОГО БАСТІОНУ. СЬОГОДЕННЯ

Бастіон дозволяє обстрілювати супротивника біля підніжжя стіни без надмірної загрози для власних стрільців і гармат, а також підтримує сусідній бастіон. Бічні та косі залпи, що велися з бастіону, захищали прилеглі куртини.

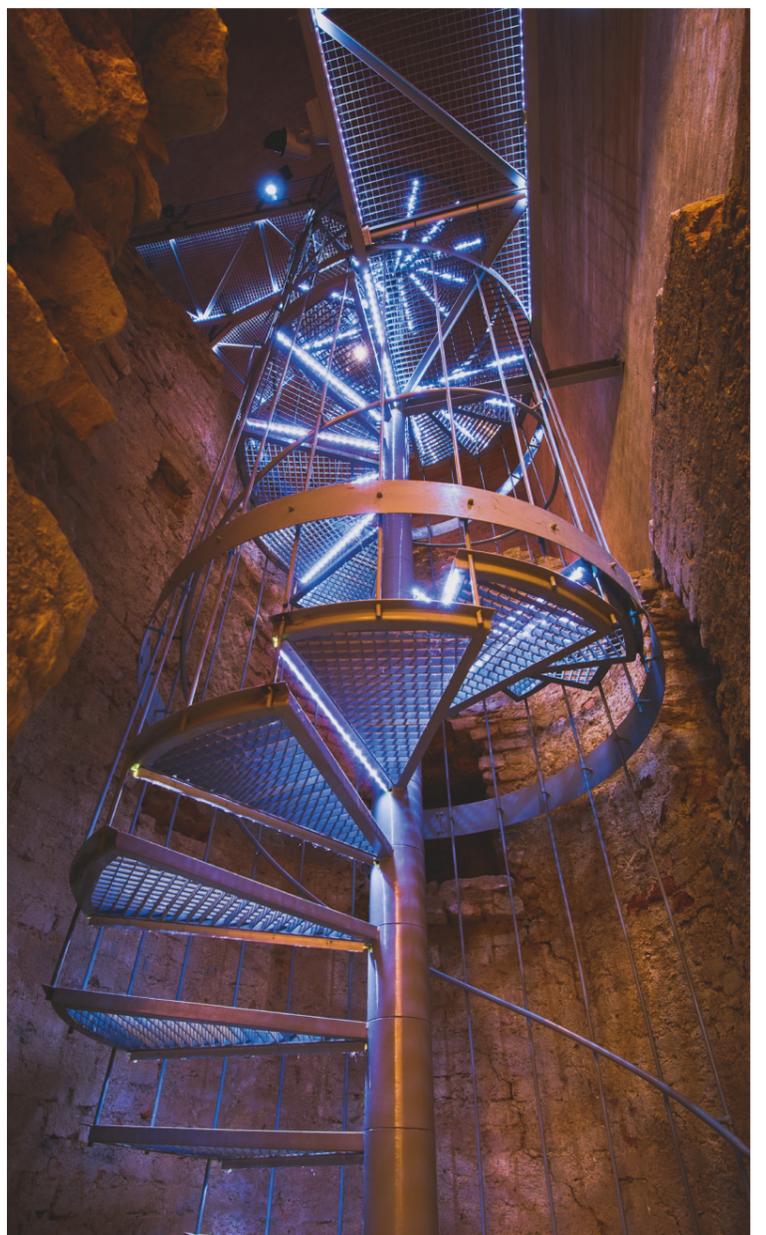
Початок будівництва ранньобарокової фортифікації на західній стороні Шпільберка припадає на період Тридцятирічної війни. Моравська столиця Брно, місце розташування важливих земських органів влади та військового форпосту Відня був в безпосередній небезпеці з боку ворога. У 30-х роках XVII століття стан фортеці з будівельної точки зору був жалюгідним, особливо на західній стороні Шпільберка в напрямку Увозу. У тогочасних джерелах зазначається, що куртина на цій стороні була в такому поганому стані, що на неї можна було заїхати навіть на коні. Близько 1639 року на цій стороні мали розпочати реконструкцію. Це включало ремонт куртини, будівництво бастіону та рavelіну (окремий бастіон у замковому рові). Однак, найбільш ймовірно, будівництво розпочалося лише в період між приходом шведських військ у 1643 та 1645 роках. Ця фортифікація мала служити для оборони вхідної, західної сторони замку.

Будівництво Південно-західного бастіону розпочалося, ймовірно, між 1643 і 1645 роками. У тогочасних джерелах про цю споруду згадується як про Нову башту або башту Періоні (Джеронімо Періоні був видатним італійським військовим інженером, який, ймовірно, брав участь у будівництві). Паралельно з будівництвом Південно-західного бастіону будувалася і сусідній, Північно-західний бастіон. Обидва нові чотиригранні бастіони простягалися по діагоналі до вершини. Боки обох бастіонів були з'єднані вищою цегляною куртиною, яка, ймовірно, перекривала нижчу куртину епохи Відродження. Перед цією куртиною в напрямку до Увозу знаходився рів, а перед ним — ще незавершений рavelін.

Сучасний вигляд підземного приміщення датується періодом після Тридцятирічної війни, коли бастіон був відремонтований і вдосконалений. Перед нами знаходиться периметральна галерея (так звана ENVELOPA) з оригінальною, ранньобароковою кладкою. З того ж періоду походять підземні коридори для прослуховування (так звані ESCOUTY), довжина яких становить від 3 до 5 метрів. Вони виступають на передній план фортеці і служили захисникам для спостереження за земляними роботами ворога. В кінці коридору був розміщений барабан з горохом, і коли горох на мембрані барабана починав рухатися, було очевидно, що в околицях фортеці ворог намагається підкопати укріплення. Ворог саме атакував найвразливішу частину бастіону — його верхівку. У разі загрози коридор можна було подовжити, а в його кінці створити так звану мінну камеру, заповнену

порохом. Це приміщення можна було замурувати і підірвати. Таким чином, ворога можна було знешкодити ще до того, як він наблизиться безпосередньо до бастіону і не зможе йому загрожувати. В кінці коридору, підлога якого викладена сучасними цеглинами з штампами (клеймами) брненських цегляних заводів, знаходяться нові сходи (які знаходяться на місці колишніх дерев'яних). Сходи з'єднують підземні коридори з навколишньою місцевістю.

У 1809 році бастіон був підірваний за наказом імператора Наполеона. З 60-х років XX століття на Шпільберку розташовується Музей міста Брно, який тривалий час мав нестачу складських приміщень для колекційних предметів. На початку XXI століття було прийнято рішення про будівництво нового сховища на місці колишнього Південно-західного бастіону. У 2002 році були проведені земляні роботи під археологічним наглядом. На той час було виявлено, що збереглися не тільки фундаменти бастіону, а й периметральна галерея та прослуховувальні коридори. Тому було вирішено, що підземна частина буде відкрита для відвідування як унікальний зразок фортечного будівництва. У верхній частині нової будівлі, яка підноситься на 13 метрів над навколишньою місцевістю (завершена у 2006 році), було створено триповерхове сховище для музейних колекцій з корисною площею 1621 квадратних метрів. Подвійна оболонка бастіону забезпечує оптимальний клімат для зберігання, перш за все, колекцій мистецтва — скульптур, картин та історичних меблів.

↑ СУЧАСНИЙ ВИГЛЯД ВНУТРІШНІХ ПРОСТОРІВ БАСТІОНУ

Облога Брно шведськими військами є однією з найважливіших сторінок в історії міста і припадає на період завершальної фази Тридцятирічної війни (1635–1648). Вона розпочалася в 1618 році на нашій території так званим повстанням некатолицьких станів проти католицьких Габсбургів і була першим загальноєвропейським і водночас останнім релігійним конфліктом. Протистояли дві коаліції феодальних держав. Католицька ліга (до неї входила Габсбурзька монархія, тобто й землі Чеської корони) та Протестантська унія (наприклад, Шведське королівство).

ПІДГОТОВКА ДО ОБЛОГИ

Ситуація перед приходом ворожої армії була несприятливою. Крім частини знаті, з міста втік і військовий командир міста барон Шенкірх. Тому 14 березня 1645 року полковник Жан-Луї Радюї де Суш був призначений військовим командувачем головного міста Моравії, Брно. Його призначення було прийнято мешканцями Брно збентежено. Вони вказували на те, що він француз (Франція тоді була головним ворогом Австрії), за віросповіданням протестант, а ще кілька років тому воював у шведській армії. Однак імператор прийняв рішення, і вже наступного дня Де Суш дуже енергійно розпочав підготовку до оборони міста.

Зі стратегічних міркувань він наказав знести всі будівлі в радіусі 600 кроків від міських мурів, вирівняти нерівності рельєфу, поглибити старі рови навколо мурів і викопати нові. Будівельний матеріал для ремонту стін було отримано шляхом розбирання кількох веж. Незадовго до приходу шведів він наказав підпалити передмістя Цейл, Трніта і Нові сади. Для забезпечення населення продовольством він наказав побудувати млин,

що працював на волах, очистити всі колодязі в місті та з'єднати Брно зі Шпільберком так званою критою дорогою (Strada Coperta). Вона стояла і до певної міри збереглася між колишньою Брненською брамою (стояла на сучасній Шлінгровій площі) і Шпільберком. У місті також бракувало зброї та боєприпасів, тому мешканці Брно мусили дуже наполегливо працювати над їх виробництвом.

ЧИСЕЛЬНІСТЬ ЗАХИСНИКІВ І ВОРОГА

Окрім поганого технічного та матеріального оснащення на початку облоги, не був ідеальним і чисельний склад захисників. На початку травня Де Суш мав у своєму розпорядженні загалом 1475 озброєних чоловіків, з яких лише 426 були професійними солдатами, включаючи 40 мушкетерів із фортеці Шпільберк. Інші сотні склалися з брненських міщан, дворянства, студентів, ремісників і поденників, яких необхідно було навчити володінню зброєю.

Розміщення захисників було наступним. На Шпільберку було 389 солдатів, 259 чоловіків охороняли Єврейські ворота, 265 чоловіків – Брненські ворота, 202 – Веселі ворота, на Петрові було готових 133 захисники, а 66 студентів захищали околиці церкви Святого Томаша. Решта захисників були призначені для мінних робіт і ремонту пошкоджених стін.

Ця жменька захисників значно поступалася чисельністю, оскільки шведи мали на той час у своєму розпорядженні до 28 000 солдатів, а згодом їхні сили були посилені ще 12 000 чоловіками.

подолали міські стіни. В останній момент втрутилися п'ятдесят драгунів і зупинили їхній переможний наступ. Запеклі бої закінчилися ввечері, і наступного дня шведи почали повільно відступати.

РЕЗУЛЬТАТ І НАСЛІДКИ ОБЛОГИ БРНО ШВЕДСЬКИМ ВІЙСЬКОМ У 1645 РОЦІ

Брно врешті-решт після неймовірних 112 днів облоги встояло перед значною шведською перевагою, і 23 серпня ворог відступив з Брно. Під час боїв загинуло 250 захисників і 8000 шведських солдатів. Саме місто було в результаті боїв і пов'язаних з ними пожеж дуже сильно пошкоджене, а деякі навколишні села (наприклад, сьогоднішні міські частини Забрдовіце, Маломержице, Жіденіце і Юліанов) були спалені і знелюднені. Завдяки тому, що Брно залишилося захищеним, Відень було врятовано.

↑ ШВЕДСЬКА ОБЛОГА БРНО В 1645 РОЦІ

СИТУАЦІЯ ТА БОЇ В ОКОЛИЦЯХ ШПІЛЬБЕРКА

З 30-х років XVII століття Шпільберком командував підполковник шотландського походження Джейкоб Джордж Огілві, який підпорядковувався безпосередньо командувачу міста, полковнику Де Суше. Ймовірно спочатку вони не ладнали між собою, але з огляду на безнадійність ситуації почали зразково співпрацювати. Незадовго до початку бойових дій він наказав знести дах Шпільберка і почав будувати криту дорогу та облаштовувати мур.

Фортеця була одним із стратегічних місць, на які шведські війська нападали найчастіше, особливо на криту дорогу та західні укріплення (Південно-західний бастион).

13 травня 1645 року було виявлено, що шведські сапери прокопали тунель аж до бастиону і планували підкопати та замінувати стіни. В результаті Жан-Луї Радюї де Суш наказав побудувати контраміну (підземну галерею з мінною камерою) і викликав сюди будівельників, мулярів і теслярів з Брно.

Австрійський імператор Фердинанд III не забув цей героїчний вчинок жителів Брно і щедро віддячив захисникам та місту.

У 1646 році імператор видав так званий шведський привілей, на підставі якого Брно отримало 30 000 золотих з земельного податку і на п'ять років було звільнене від сплати боргів, а також позбавлене обов'язку розміщувати військовий гарнізон. Місту було надано покращений герб, який у спрощеному вигляді використовується донині міським районом Брно-Стршед.

Жан-Луї Радюї де Суш був підвищений до звання генерала і отримав 30 000 золотих. Частиною цих грошей він придбав будинок на сучасному площі Свободи (так званий Будинок панів з Ліпе). Джейкоб Джордж Огілві був підвищений до полковника і призначений довічним командувачем Шпільберка. Учасники оборонних боїв, міщани та піддані були звільнені на шість років від усіх податків та обов'язків. Брно стало адміністративним центром всієї Моравії.

↓ СУЧАСНИЙ ВИГЛЯД ВНУТРІШНІХ ПРОСТОРІВ БАСТИОНУ

muzeumbrna.cz ↗
Facebook @muzeumbrna
Instagram @muzeumbrna

#hradspilberk
#vilatugendhat
#meninskabrana
#arnoldovavila
#vilawittal

MMZ Muzeum města Brno

ЗАГАЛЬНИЙ ШТУРМ МІСТА 15 СЕРПНЯ 1645 РОКУ

Торстенсон призначив дату головного наступу на 15 серпня. Фактичним бойовим діям передувала інтенсивна артилерійська підготовка з 5:00 до 16:00 з двома невеликими перервами, спричиненими сильним дощем. Обстріл сильно пошкодив стіни, особливо на Петрові.

Між 17:00 і 18:00 шведи розпочали загальний наступ у шести місцях (на Петрові, в районі Єврейських воріт – тобто в місцях, де сьогодні Масарикова вулиця виходить на головний вокзал, сьогодні ресторан KFC, за єзуїтським колегіумом, за церквою Святого Томаша, на Шпільберк і на криту дорогу). За Петров боролися цілих дві години, і захисники відбили тут три шведські атаки. Так само успішними були захисники біля Єврейських воріт і біля Шпільберка. Найгірша ситуація була біля церкви Святого Томаша. Тут деякі нападники